

Siemenpuu – Kansalaisliikkeiden yhteistyösäätiö

Pitkän ajan toimintasuunnitelma (PATS) 2016 – 2021

- hyväksytty hallituksessa 20.5.2015

Siemenpuu on suomalaisten ympäristö- ja kehitysmaajärjestöjen vuonna 1998 perustama säätiö, joka tukee kansalaisyhteiskunnan toimijoiden yhteistyötä. Säätiö tunnetaan kehitysmaiden paikallisyhteisöjen ja kansalaisliikkeiden tukijana ja yhteistyökumppanina.

Toiminta-ajatus

Siemenpuu-säätiön tavoitteena on edistää ympäristönsuojelua, ihmisoikeuksia ja demokratiaa sekä erityisesti ympäristöliikkeiden ja globalisoitumiskriittisten kansalaisliikkeiden välistä yhteistyötä. Säätiö tukee ylikulutuksen sijaan kestäviä elämän moninaisuutta ylläpitäviä ja suojelevia käytäntöjä, käsitystapoja ja kulttuurimuotoja. Etelän kokemusten välittäminen ja niistä oppiminen on keskeinen osa säätiön toimintaa.

Siemenpuu-säätiö tukee kehitysmaiden kansalaisjärjestöjen hankkeita ulkoasiainministeriön myöntämällä kehitysyhteistyörahoituksella. Tuki vahvistaa etelän kansalaisyhteiskuntien mahdollisuuksia toimia ympäristönsä puolesta ja edesauttaa ympäristön tilan parantumista sekä etelässä että pohjoisessa.

Siemenpuu on asiantuntija sen hankeyhteistyön keskeisissä teemoissa ja edistää toimintansa kautta kansalaisliikkeiden yhteistyötä etelän ja pohjoisen välillä.

Toimintaympäristö

Maailman ympäristön tilan huonontuminen kiihtyy lukuisista hyvistä pyrkimyksistä huolimatta. Uusimmat tiedot ilmastonmuutoksen voimakkuudesta, luonnon monimuotoisuuden hupenemisesta, ilman, veden ja maan saastumisesta ja ekosysteemien vahingoittumisesta antavat aihetta selvästi syvempien ja suurempien yhteiskunnallisten muutosten tavoitteluun.

Ympäristöongelmien syntyyn vaikuttavat erityisesti moderni teollinen kulttuuri, jatkuvaan kasvuun perustuva talous, lisääntyvä eriarvoisuus, kasvava ympäristökuormitus ja väestö, sekä taloudellisesti tekninen luontokäsitys. Siemenpuu-säätiö pitää tärkeänä selvittää ympäristöongelmien perimmäisiä syitä mm. tieteellistä tietoa ja kokemuksellista ymmärrystä hyödyntäen, jotta ongelmiin voidaan löytää ratkaisuja niiden alkulähteillä.

Kansalaistoiminnan mahdollisuudet ovat monessa maassa heikot ja jopa huononevat valtiollisten rajoitusten ja yksityisten toimijoiden väkivaltaan asti yltyvän painostuksen vuoksi. Tästä huolimatta kansalaisliikkeiden halu ja aktiivisuus edistää myönteistä muutosta on vahva. Kansalaistoiminnalla onkin saatu merkittäviä parannuksia paikallisyhteisöjen asemaan ja ympäristön huomioon ottamiseen.

Rahoitustoiminta

Tällä PATS-kaudella säätiö toimii erityisesti vahvistaakseen globaalin etelän uhattujen yhteisöjen ja niiden oikeuksia puolustavien kansanliikkeiden ja järjestöjen edustajien nykyistä tasaveroisempia

mahdollisuuksia osallistua ympäristöön, ihmisoikeuksiin ja demokratiaan liittyvään kansainväliseen vaikuttamistyöhön. Tavoitteena on määrätietoisesti muuttaa sellaisia paikallisia, alueellisia ja maailmanlaajuisia rakenteita ja tekijöitä, jotka johtavat paikallisyhteisöjen oikeuksien loukkauksiin, luonnonvarojen liikakäyttöön ja ympäristön saastuttamiseen. Naisten aseman parantaminen ja patriarkaalisten rakenteiden purkaminen on tärkeä osa tätä muutosta.

Hankeyhteistyön yleiset kriteerit

Hanketuen päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä käytetään ohjenuorana seuraavia kriteereitä. Niiden avulla arvioidaan hankkeiden tukemisen tarkoituksenmukaisuutta ja onnistumisen edellytyksiä. Yhteistyökumppaneita voidaan tukea niiden toiminnan kehittämisessä kriteerien osoittamaan suuntaan.

- toiminta tähtää ympäristön tilan parantamiseen
- toiminta pyrkii vahvistamaan heikossa asemassa olevien ihmisryhmien ja yhteisöjen asemaa ympäristöllisesti, kulttuurisesti, taloudellisesti ja poliittisesti kestäväällä tavalla
- yhteisöt osallistuvat toiminnan määrittelyyn, suunnitteluun ja toteutukseen
- etusija annetaan tukea eniten tarvitseville ruohonjuuritasolla toimiville ja niitä tukeville järjestöille, verkostoille ja liikkeille
- toiminnalla parannetaan kansalaisten mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen osallistumiseen sekä pyritään tekemään poliittisesta päätöksenteosta demokraattisempaa ja läpinäkyvämpää
- toiminta edistää kansalaisyhteiskunnan toimijoiden verkostoitumista ja yhteistyötä
- toiminta on väkivallatonta
- toiminta edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja marginalisoitujen ryhmien (vammaiset ihmiset, alkuperäiskansat sekä etniset, uskonnolliset ja seksuaaliset vähemmistöt) oikeuksia
- toimintojen ja tulosten tulee mahdollisuuksien mukaan olla toistettavissa hanketuen päätyttyä paikallisilla resursseilla ja asiantuntemuksella
- toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan uusia ja innovatiivisia lähestymistapoja
- tukea saava järjestö on muodollisesti rekisteröitynyt, sillä on kykyä hallinnoida hanketukea ja sen sisäisen päätöksenteon tulisi olla demokraattista ja tasa-arvoista

Rahoitustoiminnan kokonaisuudet

Hankeyhteistyötä kehitetään toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi ryhmittämällä hankkeet ja kumppanuudet toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi määriteltyjen tavoitteiden ja maantieteellisten alueiden mukaisesti. Uusia kumppanuuksia ja tuettavia hankkeita identifioidaan näistä kokonaisuuksista kullekin rahoituskaudelle erikseen määritettävien tarkempien rajausten mukaisesti. Yhteistyöhankkeiden ja -maiden määrää rajataan yhteistyön syventämiseksi ja laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

Hankeyhteistyön voimavaroja suunnataan kumppaneiden ja muiden sidosryhmien yhteistoiminnan kehittämiseen erityisesti seuraavien tavoitteiden saavuttamiseksi ja niistä muodostuvan tavoitekokonaisuuden vahvistamiseksi.

- paikallisyhteisöjen oikeuksien vahvistaminen, erityisesti metsäkansojen ja muiden maaseudun ja rannikon yhteisöjen oikeuksien puolustaminen ja yhteisöpohjainen ympäristönsuojelu

- ympäristön tilan parantaminen, erityisesti biodiversiteetin suojeleminen, sademetsien ja muiden keskeisten ekosysteemien pelastaminen, ilmastonmuutoksen pysäyttäminen, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä uusiutuva energian edistäminen sekä ympäristön saastumisen vastainen taistelu
- yhteiskunnan kokonaisvaltainen ja ekologinen demokratisointi, erityisesti yhteistyökumppaneiden esiin nostamat teemat kuten *buen vivir*, *harit swaraaj*, *ubuntu*, *epistemic justice*, *alternativas sistemicas*, *climate justice* ja *Maan oikeudet*
- siirtyminen kestäväan talouteen, erityisesti energiatalouden, kaivostoiminnan sekä teollisen ja yhtiövetoisen maatalouden sosiaalisten ja ympäristöhaittojen vähentäminen sekä solidaarisuustalouden ja yhteisvaurauden (*commons*) edistäminen

Hankkeita tuetaan Etelä- ja Kaakkois-Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Tukea suunnataan aiempaa enemmän köyhimpiin maihin (Least Developed Countries eli LDC-maat). Tärkeä tuensaajaryhmä on edelleen myös muiden globaalien etelän maiden väestöryhmät, joiden elinehdot, ihmisoikeudet tai elinympäristö ovat erityisen haavoittuvia myös LDC-maiden väestön enemmistöön verrattuna. Tukea suunnatessa otetaan huomioon myös alueiden erityiset ympäristöarvot. Yksittäisistä maista ainakin Indonesia ja Intia tulevat säilymään tärkeinä kohteina koko PATS-kauden ajan, samoin Mekongin alue.

Tuen saajina on edelleen koko kirjo pienistä paikallisyhteisöjen jäsenistä koostuvista järjestöistä kansainvälisiin ammatillisiin verkostoihin. Parhaimmillaan tällainen kirjo mahdollistaa sen, että kansainvälisten kansalaisliikkeiden aloitteita syntyy mahdollisimman paljon paikallisyhteisöjen lähtökohdista. Tavoitteena on tällaisen yhteistyön vahvistaminen.

Hankeyhteistyössä keskitytään edelleen isompiin ja pidempiaikaisiin kumppanuuksiin. Pitkäkestoisia kumppanuuksia ollaan PATS-kauden alussa jatkamassa ainakin seuraavien kanssa: Jikalahari (Indonesia), Mekong Energy and Ecology Network (MEE Net) (Mekong), National Adivasi Alliance (Intia), South Asian Dialogues on Ecological Democracy (Intia ja Nepal), Global Forest Coalition, La Via Campesina, MFC-Nyetaa (Mali). Perusteellisten arvioiden ja keskustelujen avulla päätetään myös hankeyhteistyön lopettamisesta ja uusien käynnistämisestä.

Voimavaroja käytetään perustelluissa tapauksissa pienempien kumppanuuksien kehittämiseen myös hallinnollisesti vaativimpien, köyhien omien yhteisöpohjaisten toimijoiden kanssa.

Viestintä ja tiedotus

Siemenpuun viestinnän tavoitteena on tehdä Siemenpuun ajamia asioita ja etelän yhteistyöstä nousevia sanomia tunnetuksi Suomessa. Viestinnän painopiste on suomalaisten tietoisuuden nostaminen etelän ympäristöongelmista sekä etelän äänien, toisenlaisten todellisuuksien ja vähemmän kuluttavien kulttuureiden nostaminen esiin pohjoisen keskusteluun. Viestinnässä painotetaan etelän ja pohjoisen välistä yhdessä oppimista ja vuoropuhelua ympäristönsuojelun, ihmisoikeuksien, maan, veden ja metsän oikeuksien, ekologisen demokratian sekä hyvän elämän (*buen vivir*) edistämiseksi.

Siemenpuun viestintä tapahtuu pääasiassa Suomessa. Täällä nostetaan näkyviin mm. globaalien ylikulutuksen negatiivisia vaikutuksia ja esitellään yhteistyökumppaneilta kumpuavia kestävämpiä vaihtoehtoja. Viestinnällä autetaan suomalaisia tuntemaan etelän yhteisöjen ympäristöjä niissä merkityksissä, joissa yhteisöt ne näkevät ja niissä eläessään kokevat. Tällaista ymmärrystä tukevaa

vuoropuhelua edistetään mm. järjestämällä vierailujen ja seurantamatkojen yhteydessä keskustelua, toiminnallisia työpajoja ja ideariihiiä paikallisyhteisöiden ja järjestöjen kanssa. Vuoropuhelua käydään esimerkiksi paikallis- ja perinnetiedon tiimoilta.

Siemenpuun kansainvälinen viestintä edistää kumppaneiden yhteistyötä, avustaa tiedon- ja kokemusten vaihtoa sekä erilaisten todellisuuksien kohtaamista. Verkkosivusto toimii Siemenpuun tärkeimpänä kansainvälisenä viestintäkanavana. Sivustoa kehitetään mahdollistamaan paremmin tiedon jakamisen ja levittämisen myös säätiön kumppaneiden välillä. Viestintää kehitetään myös osana hankeyhteistyötä, esimerkiksi tukemalla yhteisiä kansainvälisiä julkaisuja

Säätiön pääasiallisia viestintäkanavia ovat verkkosivut ja muu verkkoviestintä, yleisesitteet, julkaisut ja tapahtumat. Vuosittain toteutetaan yksi isompi viestintähanke, jossa voidaan esimerkiksi tuottaa laadukas yhteen aiheeseen paneutuva kirja tai näkyvä tapahtuma. Viestinnässä käytetään myös muita kanavia ja keinoja, kuten erilaisia taidemuotoja, lukupiirejä ja tapaamisia. Viestinnän suunnittelussa otetaan huomioon uusien ja erilaisten viestinnän toteutustapojen ja kanavien mahdollisuudet.

Viestintää tekevät kaikki Siemenpuun toimijat. Yhdessä kumppaneiden kanssa Siemenpuu voi tarttua myös vaikuttamistyöhön.

Toiminnan organisointi

Hankeyhteistyön ja -kokonaisuuksien tukena ja kehittäjinä toimivat Siemenpuun hallituksen ja valtuuskunnan jäsenistä, perustajajärjestöjen edustajista sekä muista asiantuntijoista ja aktiiveista koostuvat vapaaehtoistyöhön perustuvat ryhmät. Ryhmien toimintaa ja tehtäviä kehitetään tämän toimintasuunnitelman aikana siten, että vapaaehtoisten ja henkilökunnan toimintaedellytykset entisestään paranevat. Ryhmillä on tärkeä tehtävä hankeyhteistyönkumppaneiden tunnistamisessa, hanketukipäätösten valmistelussa, yhteistyön syventämisessä ja viestinnän kehittämisessä. Ryhmien toiminnasta vastaavat hallituksen nimeämien ydinryhmien jäsenet, mutta pääsääntöisesti ryhmien kokoukset ovat avoimia kaikille kiinnostuneille.

Toimiston sisäistä työnjakoa kehitetään tavoitteena tehdä hankkeiden yhteisiä tavoitteita näkyvimiksi ja vahvistaa toiminnan vaikuttavuutta. Henkilöresurssit pysyvät nykytasolla suhteessa rahoituksen määrään.

Perustajajärjestöjen nimeämä valtuuskunta osallistuu säätiön toiminnan kehittämiseen ja valitsee säätiön hallituksen. Hallitus toimii aktiivisesti säätiön asioiden hoitajana, ja sen jäsenten omistautuminen ja asiantuntemus on merkittävä voimavara. Eri Siemenpuun toimijoiden välistä vastuunjako täsmennetään edelleen PATS-aikana.

Yhteistyötä tiivistetään perustajajärjestöjen kanssa asiantuntemuksen kehittämiseksi ja työn vaikuttavuuden parantamiseksi. Kanssakäymistä lisätään myös muiden maiden samanmielisten rahoittajatahojen kanssa.